

Rijbewijs, deel 2

*drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst**

(Deel 1 van deze column stond in Militaire Spectator 7/8, 2009)

In een vorige bijdrage heb ik u verteld hoe ik als cadet in een onbezonnen bui op de bonnefooi naar een van de rijsscholen was gereisd op zoek naar een niet aanwezige luitenant. Door veel geluk en weinig wijsheid was ik bij het ééntonner instructiepeloton beland, waar een opgewekte korporaal mij in drie dagen de geheimen van het autorijden trachtte bij te brengen en dat alles met het doel om, wat eerder dan het KMA-opleidingsprogramma voorzag, het rijbewijs te halen.

Op donderdagmiddag na Pasen – na drie dagen rijden – riep de pelotonscommandant mij bij zich. De grijs bebaarde vakofficier nodigde mij uit plaats te nemen op een stapel autobanden naast de voertuigloods. ‘Hoe gaat het?’ vroeg hij mij, terwijl hij bedachtzaam een sjekkie rolde. Ik verzekerde hem dat het goed ging. Ik kon al aardig schakelen. En de helft van de tijd lukte het mij om met de wagen op te trekken zonder dat de motor afsloeg.

‘Drie dagen is erg weinig tijd’, sprak hij. ‘Zeker met die ééntonniers. Het zijn lastige krengen. Ik heb net even met Wim gesproken, maar die zegt dat het zonder een beetje hulp lastig gaat worden.’ Wim was de vriendelijke korporaal die van ’s morgens vroeg tot ’s avond laat probeerde mijn rijvaardigheid te verbeteren. ‘Een beetje hulp?’ Ik keek hem niet-begrijpend aan.

‘Omdat je morgenmiddag terug moet naar de KMA heb ik je morgenochtend op de examenlijst gezet. Je moet afrijden bij een sergeant-majoor die ik goed ken.’ Hij keek me met een

betekenisvolle blik aan. ‘Ik denk dat het verstandig is dat je vanavond even een borreltje met hem gaat drinken in de onderofficiersmess.’ Ik keek hem nog steeds met onbegrip in mijn ogen aan. ‘Maar ik ken die sergeant-majoor helemaal niet’, sprak ik.

‘Dat is geen probleem. Hij zit altijd vanaf acht uur in de onderofficiersmess aan de bar, op de derde kruk van links, kan niet missen. Praat een beetje met hem.’ Hij lachte. ‘Dat zal hem goed doen en jou geen kwaad. Oh ja, hij drinkt jenever.’

Om vijf over acht stapte ik enigszins onzeker de onderofficiersmess binnen. Op de derde kruk van links zat een grijze sergeant-majoor met uitmonsteringen van de Aan- en Afvoertroepen met een indrukwekkende reeks batons op zijn veldtenu en een triest melancholische uitdrukking op zijn gezicht. Voor hem stond een kelkje met onmiskenbaar een jonkie. Ik nam plaats op de kruk naast hem en stelde me voor.

Die avond maakte ik kennis met het levensverhaal van de sergeant-majoor. Tweede Wereldoorlog als tiener. Als oorlogsvrijwilliger naar Indonesië. Politionele acties. Korps Speciale Troepen. Terug in Nederland. Moeilijk kunnen aarden. Een paar jaar later naar Korea, als vrijwilliger. Weer terug in Nederland bij verschillende infanteriebataljons. Problemen met een knie. Een operatie. Nog meer problemen. Een scheiding. Afgekeurd voor de infanterie. Geen adjudant meer worden. Een min of meer gedwongen overplaatsing naar de AAT. En nu sleet hij zijn laatste jaren als examinator op de rijsschool. Een verhaal vol trots, tegenslag, boosheid, teleurstelling en berusting.

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van kolonel (KL) Frans Matser en luitenant-kolonel der mariniers Marc Houben.

Ik kreeg een warm gevoel voor de man. Hij was een echte militair geweest. Hij had onder vuur gelegen. Hij had tijdens talloze gevechtsacties zijn leven gewaagd en daarbij zijn knieën kapot gelopen. Maar een laatste bevordering zat er volgens de voorschriften niet meer in. En hier stond ik. Over twee jaar luitenant en over vijftien jaar majoor of overste. Gezond, nooit iets gevaarlijks meegemaakt. Wat had ik eigenlijk gepresteerd?

De mess ging om twaalf uur dicht. Als laatste ronde nam hij er nog twee. Ik rekende plus-minus tien jenever af en acht bier van mezelf. Samen verlieten we de mess. De sergeant-majoor, die zijn verhaal had verteld; en de cadet, die het had aangehoord. Met wankele schreden zocht ik mijn kamer in het officiers-hotel op. Waar de majoor bleef weet ik niet meer. Met vaste tred verdween hij in het duister van de nacht. Ik vrees dat hij met zijn auto naar huis is gereden, maar misschien had hij een kamer in de onderofficiersmess.

In ieder geval stond hij de andere dag om acht uur weer klaar. Hij rook nog een ietsiepietsie naar drank en zijn rechterhand trilde licht bij het inschenken van de koffie. Maar verder was er niets aan hem te zien. Ik had hoofdpijn en voelde me belabberd. Volgens mij zag ik er ook zo uit. We verzamelden in een groot, muf ruikend leslokaal. Vijf of zes examinatoren, een stuk of vijftien leerlingen en de bebaarde pelotonscommandant. Iedere examiner nam drie leerlingen mee. De meesten waren jonge, dienstplichtige soldaten, die vandaag hun rijopleiding van zes weken afronden. Er hing een nerveuze spanning in de bedompte ruimte. De sergeant-majoor nam alleen mij mee. Een aantal van de andere onderofficieren keek verbaasd in mijn richting: wie was ik, waar kwam ik vandaan? De bebaarde pelotonscommandant knikte op geruststellende wijze in hun richting. 'Het is goed', leek hij te zeggen. Niemand stelde vragen. Iedereen ging aan het werk.

We liepen naar de bejaarde éntonners, die in een roestige rij achter op de plaat geduldig op ons stonden te wachten. De examinatoren

hadden allemaal een plankje bij zich met daarop een klem en wat lijsten. Examenformulieren, vermoedde ik. Eén voor één reden ze met hun leerlingen weg van de plaat. Ik reed als laatste weg. Luid krakend zette ik de vijfentwintig jaar oude YA 126 in z'n eerste versnelling. De motor sloeg maar één keer af. Mijn examiner keek afwezig voor zich uit. Hij zei niet veel. 'Links, rechts, links. Let op voor die voorrangskruising.' Hij vroeg waar het dimlicht zat. Ik had geen idee. We hadden alleen maar overdag gereden. Hij wees het aan: 'Goed onthouden'. Hij vroeg of ik de lessen voertuigonderhoud ook gevolgd had. Ik schudde ontkennend mijn hoofd. Hij zette een vinkje op de lijst. Naar een kwartiertje kwamen we terug op de kazerne. Ik parkeerde de auto. 'Zo, nou eerst koffie', zei hij. 'Gefeliciteerd, jonker' en hij schudde me de hand. 'Beetje voorzichtig aan doen de eerste tijd, hè.'

De luitenant had ondertussen het papierwerk klaargemaakt. Een onooglijk geel papiertje. Ik had gelukkig een pasfoto meegenomen uit Breda. De foto was gemaakt op de eerste dag van de opkomst op de KMA. Ik stond erop met lang haar en een scheve stropdas. Geen gezicht. De oude vakofficier lachte toen hij de foto zag. Uit zijn la haalde hij twee indrukwekkende stempels: een met het opschrift C Rijopleidingscentrum KL. Die ging dwars over mijn foto. De andere stempel had een handtekening van een kolonel. 'Zo, nu is het officieel', sprak hij vriendelijk. Ik kreeg nog een kaartje mee waarmee ik op het gemeentehuis mijn burgerrijbewijzen B, C, D en E kon ophalen. Ook met wat stempels. 'Voordeel van die éntonners, hè, is toch officieel een vrachtwagen, dat hebben die chique landrovers niet.' Hij leek tevreden. Ik stopte alles zorgvuldig in mijn binnenzak.

Een uur later stapte ik voor de tweede keer die week in de afgetrapte drietonner, die mij nu terug naar het station van Venlo reed. De oude, bebaarde vakofficier, de melancholieke sergeant-majoor en de vrolijke korporaal zwaaiden mij vriendelijk uit. Ik heb ze helaas nooit meer gezien. Schitterende mensen. Pas veel later begreep ik dat zij de ruggengraat van de organisatie zijn, en niet ik. ■